

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 5, Issue 1, April 2017, p. 511-531

Received	Reviewed	Published	Doi Number
10.03.2017	26.03.2017	24.04.2017	10.18298/ijlet.1710

ASSESSMENT OF ARTICLES ON LISTENING SKILL

Ömer KEMİKSİZ¹

ABSTRACT

One of the basic language skills, listening is the most commonly used skill in daily life as well. Therefore, studies to be conducted for improving this skill are very important. This study aims to assess academic studies on listening skill from various aspects. This study is based on descriptive survey model and analyzes 150 articles published in 67 different journals between 2007-2016 through content analysis method. These articles are analyzed under seven titles being publication year, number of authors, article type (original, thesis or publication-based), distribution by basic language skills, sampling/research group, research type and research subject. The obtained findings are presented in charts and tables and related frequency and percentage values are presented as well. According to this study, the number of articles written on listening skill has significantly increased in recent years and these articles are mostly original papers with single author or two authors. It is also found that articles written solely on listening skill are in majority and research group is mostly students in these studies. It is detected that these students are mostly on secondary school and undergraduate education level. It is detected that the analyzed research mostly focus on survey and document analysis studies; the most commonly examined subjects are found as follows, listening strategies, methods and techniques, listening activities and listening texts. The obtained results are compared with other studies conducted on basic language skills and recommendations are made for further research to be conducted on listening skill.

Key Words: Turkish education, language skills, listening skill, content analysis.

**DİNLEME BECERİSİ ÜZERİNE YAZILAN MAKALELERİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

ÖZET

Temel dil becerilerinden biri olan dinleme, aynı zamanda günlük iletişimde en çok kullanılan beceridir. Bu sebeple bu becerinin geliştirilmesi için yapılacak çalışmalar oldukça önemlidir. Bu araştırmanın amacı dinleme becerisi üzerine yapılan akademik çalışmaları çeşitli yönlerden alıp değerlendirmektir. Betimsel tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmada 2007-2016 yılları arasında 67 farklı dergide yayımlanan 150 makale içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Söz konusu makaleler yayım yılı, yazar sayısı, makale türü (özgün, tez ve da bildiriden üretilmiş), temel dil becerilerine göre dağılım, örneklem/çalışma grubu, araştırma türü ve araştırma konusu olmak üzere yedi başlık altında incelenmiştir. Ulaşılan bulgular grafik ve tablolar hâlinde sunulmuş, frekans ve yüzde değerleri verilmiştir. Araştırma sonucuna göre dinleme becerisi üzerine yazılan makale sayısının son yıllarda önemli oranda arttığı, makalelerin genelde özgün ve tek veya iki yazarlı çalışmalar olduğu görülmüştür. Yalnızca dinleme becerisini ele alan makalelerin çoğunlukta olduğu, araştırmalarda çalışma grubu olarak daha çok öğrencilerin, öğrenciler arasında ise genelde ortaokul ve lisans seviyesindeki öğrencilerin tercih edildiği belirlenmiştir. Araştırmalarda tarama ve doküman inceleme çalışmalarına ağırlık verildiği; dinleme strateji, yöntem ve teknikleri ile dinleme etkinlikleri ve dinleme metinlerinin en çok ele alınan konular olduğu tespit edilmiştir. Ulaşılan sonuçlar temel dil becerilerine yönelik yapılan başka çalışmalarla karşılaştırılmış, dinleme becerisi üzerine yapılabilecek araştırmalara dönük öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, dil becerileri, dinleme becerisi, içerik analizi.

¹ Arş. Gör. Dr., Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi ABD, okemiksiz@bartin.edu.tr

1. Giriş

Dil, insanlar arasında anlaşma aracı olduğundan dil becerilerinin doğru kullanılmasının iletişimin kalitesini artırmak gibi bir önemi vardır. Gün içinde farklı ortamlarda farklı kişilerle farklı diyaloglara girmek durumunda kalan birey, temel dil becerilerini de farklı oranlarda kullanma gereği hisseder. Duygu, düşünce ve problemlerini daha hızlı şekilde karşı tarafa aktarmak isteyen kişilerin günlük hayatta tercihi olan konuşma becerisinin amacına ulaşabilmesi ise muhatapların birbirlerini iyi dinlemelerine ve dinlediklerine anlamlı tepkiler verebilmelerine bağlıdır. Bu sebeple herhangi bir konuşmanın istenen etkiyi oluşturabilmesinde dinleme becerisinin niteliği belirleyici rol oynamaktadır.

Bilişsel, duyuşsal, devinişsel, fiziksel, fizyolojik, eğitsel, sosyal olmak üzere birçok boyutu olan ve bundan dolayı çok yönlü bir olgu (Karadüz, 2010) olarak değerlendirilen dinleme, “konuşan kişinin vermek istediği mesajı, pürüzsüz olarak anlayabilme ve söz konusu uyarana karşı tepkide bulunabilme etkinliği” (Demirel, 1999: 33), “işitilenlerin ön bilgilerle karşılaştırılarak zihinsel ve bilinçli bir çaba ile anlamlandırılma işi” (Calp, 2010: 161), “konuşmada ileri sürülen düşünceleri anlamak, değerlendirmek, organize etmek, aralarındaki ilişkileri saptamak, bu düşünceler içinden belleğimizde saklanmaya değer bulduklarımızı seçip ayırmak” (Ergin, 2014: 113) gibi farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Tayfun’a (2014) göre bireyin, seslerin ve konuşma örüntülerinin farkında olmasıyla ve onlara dikkatini vermesiyle başlayan dinleme süreci, belli işitsel işaretleri tanıması ve hatırlamasıyla sürer ve anlamlandırmasıyla son bulur. Özçelebi (1998), dinleme sürecinde ilgi, algı ve tepki olmak üzere üç aşamanın varlığından söz eder. Aydın-Yılmaz (2007) da bu süreci, algılama, dikkati yoğunlaştırma ve anlamlandırma şeklinde birbirini tamamlayan üç aşamaya ayırır.

Dinleme becerisi, ailede, okulda, sosyal ortamlarda sıkça kullanılır. Hatta bu becerinin kullanılması için başka bir kişiye ihtiyaç olmadığı durumlar da mevcuttur. Özellikle günümüzde kitle iletişim araçlarını çok fazla kullandığımız düşünüldüğünde bu beceriyi kullanmamızı gerektiren durumların günlük hayatımızın hemen her anında karşımıza çıkabileceğini söylemek mümkündür. Taşer (2015) de yapılan incelemelerin, insanların pek çoğunun daha az konuşma, daha çok dinleme durumunda bulunduğunu ortaya çıkardığını dile getirmektedir. Steil’in yaptığı dinleme ile ilgili araştırmalarda da insanların her gün iletişime ayırdıkları sürenin % 9’unda yazı yazdıkları, % 16’sında okudukları, % 30’unda konuştukları ve % 45’inde ise dinledikleri ortaya çıkmıştır (Ailes, 1996: akt. Arı, 2013: 189). Bu beceri hem günlük hayatta hem de öğrenme ortamlarında en fazla kullanılan beceri iken aynı zamanda öğretimi en geç yapılan beceridir (Brownell, 2013). Bu sonuçlar dinleme eğitimine gerekli özenin gösterilmesini, bu becerinin geliştirilmesi noktasında gerekli adımların atılmasını zorunlu kılmaktadır.

Temel dil becerilerinden okuma ve yazma becerilerinin kazandırılmasının ön koşulu kabul edilen (Tüzel, 2014), “bireylerin birbirlerini anlamalarında ve doğru iletişimin kurulmasında önemli bir rolü bulunan” (İşeri, 2008: 161) dinleme becerisi, bireyler arasında farklı amaçlar için kullanılabilir. Güneş’e (2014) göre bu beceri bilgi alma, paylaşma, çevreyi anlama, kişisel

gelişimi sağlama ve güç elde etme için kullanılırken Cihangir-Çankaya (2015) olumlu ilişkiler geliştirmede, insanlardan bilgi almada, başkalarını tanımada, anlamada ve onlara yardım etmede dinlemenin en temel öge olduğunu vurgulamaktadır. “Öğrenme ve zevk alma yollarından biri” (Demirel, 1999: 33) olan dinleme, Baş’a (2014) göre kişilerin işitme duyusunu geliştirmeye de yardım eden bir eğitim sürecini içinde barındırmaktadır.

Dinlemenin çocuğun yaşamında yer alan ilk ana dili ve anlama etkinliği olduğunu belirten Sever’e (2011) göre birey, okul öncesine ait bütün bilgi, duygu ve düşünce evrenini de dinleme yoluyla oluşturur. Ancak dinleme etkinliğiyle ilgili beceri ve alışkanlıkların doğal biçimde elde edilmesi (Sever, Kaya ve Aslan, 2006) belki de bu becerinin eğitime karşı olumsuz tutum takınılmasında ve dinlemenin “ihmal edilmiş bir beceri” (Çiftçi, 2001) olarak anılmasında etkili olmaktadır. Dinleme becerisinin diğer dil becerilerine göre geri planda bırakılmasında “çocukların okula başladıklarında dinleyip konuşabildikleri için bu becerilerin okulda öğretilmesine gerek olmadığını düşünülmesi” (Doğan, 2013a: 154), “öğretmenlerin dinleme becerisinin oluşması için başka bir çabaya gerek olmadığını çünkü bu becerinin kendiliğinden geliştiğini düşünmeleri” (Ungan, 2009: 148), dinlemenin doğal olarak geliştiğini düşünen öğretmenlerin bu becerinin öğretimi için girişimde bulunmaması (Funk ve Funk, 1989), “dinlemenin kolay ölçülemeyen bir beceri olması” (Özbay, 2005: 126) ve bununla birlikte “sınıfta öğrencinin gelişmesinin kontrolünün çok zor olması” (Yalçın, 2002: 45), “dinlemenin edilgen bir eylem sanılması” (Karadağ, 2003: 82), “dinlemenin doğal bir beceri sayılması, ne ailede ne de okulda bu beceriyi etkili bir şekilde geliştirmeye dönük yeterli çalışmalar yapılmaması, bu nedenle dinleme becerisinin öneminin tam olarak anlaşılabilmesi” (Emiroğlu, 2013: 272) gibi etkenler sayılabilir. Bu düşüncelerin ortadan kaldırıp “diğer dil becerileri gibi sürekli bir eğitimle geliştirilebilen” (Özbay, 2005: 125) dinleme becerisine dikkat çekilmesinde eğitim kurumlarına ve eğitimcilere önemli görevler düşmektedir. Türkçe dersleri dinleyen, dinlediğini anlayan, anlamlandıran, değerlendiren ve tepki veren öğrencilerin yetiştirilmesinde önemli bir yere sahiptir.

Göçer’e (2014) göre okullarda gerçekleştirilen sistemli eğitim etkinlikleriyle bireylerin aile ve sosyal ortamlarda edindikleri dinleme becerilerini etkili bir şekilde kullanabilme yeterliğine ulaştırmak amaçlanmaktadır. Öğrencilerin akademik yönden başarılı olmalarında dersleri iyi dinlemeleri önemlidir, zira gerek ana dili dersleri gerek diğer dersler öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci, öğrenme materyalleri-öğrenci arasındaki etkileşime dayalı olarak yürütülmektedir. Bu da öğrencilerin konuya dikkatlerini yoğunlaştırmalarını gerekli kılmaktadır. Öğrencilerin dikkat seviyelerini ölçmenin önemli bir aracı olan dinleme, bu yönüyle “okullarda öğrenme, gelişme ve zihin becerilerini geliştirme çalışmalarının temelinde yer almaktadır” (Güneş, 2014: 81). “Dinleme yoluyla öğrencilerin iletişim kurması, öğrenmesi ve zihinsel yapısını geliştirmesi kolay olmaktadır” (Aydın-Yılmaz, 2007: 50). Bu becerinin geliştirilmesi öğrencilere dinlediklerini sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişkilendirme, eleştirme ve bunlarla ilgili çıkarımlarda bulunma gibi üst beceriler de kazandırmaktadır (MEB, 2006). Dinleme aynı zamanda “etkin yorumlamayı da gerektirdiğinden” (Oymak, 2012: 16) öğrencilerin yorumlama becerilerini geliştirmelerine de katkı sunar. Yapılan araştırmalar ise öğrencinin bir ders süresi içinde dinleyerek ve izleyerek

öğrenebileceği bir konuyu ders dışında öğrenmesi için üç katı bir zaman ayırması gerektiğini ortaya koymaktadır. (Aktaş ve Gündüz, 2004).

Öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirme etkinliklerinde bazı hususlara dikkat edilmesinde yarar vardır. “Dinleme becerilerini geliştirmek amacıyla yapılacak bütün etkinlikler öğrenci merkezli olmalı, öğretmen gerekli rehberliği yapmalıdır” (MEB, 2009: 12). Sever’e (2011) göre bu alışkanlığı kazandırma sürecinin temel ilkesi, bu becerinin edinilmesine yönelik çalışmaların diğer dil becerilerinin kazandırılması etkinlikleriyle bütünleştirilmesi olmalıdır. Yani dinleme becerisine yönelik çalışmalar, konuşma, okuma, yazma becerilerinden bağımsız düşünülmemelidir. Doğan (2013b) ise öğrencilerin dinleme becerileriyle ilgili eksiklerini gidermek için yapılması gerekenler arasında dinleme konusunda onlara iyi model olunması; öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarla ilgili bilgilerinin artırılması; anne babaların evde, çocuklarının dinleme becerilerini geliştirici çalışmalar yapmaları gibi unsurların geldiğini vurgulamaktadır.

Gelişmiş bir dinleme becerisi kişiye yalnızca okul hayatında değil başka alanlarda da olumlu katkılar sunar. Çiftçi’ye (2007) göre bu becerinin doğru bir biçimde kullanması, bireye dinlediklerini doğru yorumlamasında, dünyayı doğru biçimde algılaması ve içinde bulunduğu sosyal çevreye uyum sağlamasında yardımcı olur. Yalçın’a (2002) göre ilişkilerimizin düzenlenmesinde, bilginin beyinde depolanmasında çok önemli işlevi olan dinlemenin “insanlar arasında anlaşmayı kolaylaştırma, birbirlerine olan saygı ve sevgiyi en üst düzeye çıkarma” (Ungan, 2009: 140) gibi bir işlevi de vardır. Özbay (2005) ise bilgi birikimi elde etmenin, daha önce kazanılmış deneyimlerden yararlanarak yeni durumlara uygun davranış ve tutum geliştirmenin, zamanında kazanılmış iyi bir dinleme becerisi ve alışkanlığı ile yakından alakalı olduğuna dikkat çekmektedir.

“1950-60’lardan sonra pek çok ülkede dinlemeye verilen önem artmış, eğitim ve öğretim programlarında dinleme, bir beceri ve alan eğitimi olarak yer bulmuştur” (Emiroğlu, 2013: 271). Ülkemizde ise dinleme, 1981 Programı’nda diğer programlardan farklı olarak bir dil becerisi şeklinde ele alınmış, yapılandırmacı yaklaşımla hazırlanan 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda ise daha ayrıntılı bir biçimde işlenmiştir (Özbay ve Melanlıoğlu, 2012). 2015’te yenilenen öğretim programında ise dinleme ve konuşma becerileri “sözlü iletişim” öğrenme alanı adı altında birleştirilmiştir.

Dinlemeye verilen önemin artması dikkatleri bu beceriye/bu becerinin geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalara çekmiştir. Herhangi bir alanda gerçekleştirilen çalışmaları incelemenin var olan durumu ortaya koymanın yanında daha sonra yapılacak çalışmalara ışık tutma, ipucu verme, farkındalık oluşturma gibi işlevleri vardır. Bu sebeple son dönemlerde araştırmacılar tarafından temel dil becerilerine dönük çalışmaları irdeleyen araştırmaların yapıldığı görülmektedir.

Bozkurt ve Uzun’un (2015) araştırmasında uluslararası toplantılarda Türkçenin eğitimi ve öğretimi alanında sunulan toplam 837 bildirinin temel eğilimleri incelenmiştir. Yağmur-Şahin, Kana ve Varışoğlu (2013), araştırmalarında ülkemizde 2000-2011 yıllarında dizinlenen Türkçe eğitimi alanındaki 62 doktora ve 490 yüksek lisans tezindeki araştırma eğilimlerine değinmişlerdir.

Varışoğlu, Şahin ve Göktaş (2013), Türkçe eğitimi alanındaki araştırmaların eğilimlerini ele aldıkları çalışmada 2000-2011 yılları arasında yayımlanan 44 farklı dergideki 558 makaleyi incelemişlerdir. Coşkun, Özçakmak ve Balcı (2012) tarafından yapılan çalışmada 1981-2010 yılları arasında Türkçe eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezler çeşitli bakımlardan sınıflandırılarak değerlendirilmiştir.

Tok ve Potur (2015) tarafından gerçekleştirilen araştırmada temel dil becerilerinden yazma eğitimi alanındaki akademik çalışmaların eğilimleri incelenmiş, konuyla ilgili olarak 2010-2014 yılları arasında yapılan 126 yüksek lisans, 38 doktora tezinin yanı sıra düzenli bir şekilde yayımlanan 16 ulusal ve uluslararası bilimsel dergide yer alan 127 makale taranmıştır. Elbir ve Yıldız'ın (2012) araştırmasında yazma becerisi üzerine yapılan tezler değerlendirmeye alınmış ve 2005-2010 yılları arasında hazırlanan 20 doktora ve yüksek lisans tezi çalışmada incelenmiştir. Coşkun, Balcı ve Özçakmak'ın (2013) araştırmasında ülkemizde 1981-2010 yılları arasında yazma eğitimi üzerine yapılan tezlerin eğilimleri ele alınmıştır. Potur ve Yıldız'ın (2016) konuşma becerisi alanındaki çalışmaların eğilimlerini inceledikleri araştırmada 2011-2015 yılları arasında yapılan 31 yüksek lisans, 20 doktora tezi ve 37 makale değerlendirmeye alınmıştır. Elbir ve Bağcı (2013), okuma eğitimi üzerine yapılan tezleri inceledikleri çalışmada 1997-2012 yılları arasında kapsayan 39 adet yüksek lisans ve doktora tezini araştırmaya dâhil etmişlerdir. Akaydın ve Çeçen (2015) tarafından gerçekleştirilen araştırmada 1990-2013 yılları arasında okuma becerisi ile ilgili yazılan makalelerin değerlendirilmesi amaçlanmış, bu kapsamda 232 makale çeşitli açılardan incelenmiştir. Kolaç'ın (2008) 1987-2007 yılları arasında ilk okuma yazma eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezleri incelediği araştırmada 37 tez çalışma kapsamında değerlendirmeye alınmıştır. Doğan ve Özçakmak (2014), dinleme eğitimi konusunda 1998-2013 yılları arasında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerini ele aldıkları çalışmada 39 yüksek lisans, 10 doktora olmak üzere 49 tezi çeşitli açılardan değerlendirmişlerdir. Tanrıverdi ve Apak'ın (2013) araştırmasında "görsel okuryazarlık" alanında 2001-2012 yılları arasında yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri ile makaleleri kapsayan 42 çalışma incelenmiştir. Şenol'un (2001) araştırması 1938-1998 yılları arasında yayımlanan okuma ve yazma becerileri alanındaki makaleleri kapsayan bibliyografik bir çalışmadır. Topçuoğlu-Ünal ve Özer'in (2014) araştırması ise dinleme becerisiyle ilgili kitap, makale, tez ve bildiriler hakkında bibliyografik künye bilgisi veren kaynakça çalışması olarak karşımıza çıkmaktadır. Temel dil becerilerinden konuşma becerisi ile ilgili kaynakça çalışması Topçuoğlu-Ünal ve Özer'e (2016) aittir. Göçer, Çaylı ve Çavuş'un (2016) araştırması da Türkçenin yabancı dil olarak öğretimini ele alan araştırmaların (2013-2015) derlendiği kaynakça çalışması şeklindedir.

Buna göre yalnızca dinleme becerisi üzerine yapılan çalışmaları içerik analizi ile inceleyen tek bir araştırmaya rastlanmıştır, bu çalışmanın da sadece lisansüstü tezleri kapsadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu düşünceden hareketle bu araştırmada ülkemizde son on yılda (2007-2016) çeşitli dergilerde yayımlanan, dinleme becerisinin eğitimi ve öğretimini içeren makalelerin çeşitli açılardan ele alınıp değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

2. Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın modeli, amacı, veri toplama ve analiz süreci hakkında bilgiler verilmektedir.

2.1. Model

Dinleme becerisi üzerine yayımlanan makaleleri inceleyen bu araştırma betimsel tarama modeli ile yürütülmüştür. “Geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan” (Köse, 2010: 109) ve “bu amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsayan” (Karasar, 2005: 183) bu modelde “verilen bir durum olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlanır” (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014: 22). Herhangi bir olguyu tanımlamak için onun hakkında pek çok bilgi edinmek gerektiği için bu tür araştırmalar fazla miktarda veriye dayalı yapılır (Özdemir, 2015).

2.2. Amaç

Bu çalışmanın amacı ülkemizde son on yılda (2007-2016) dinleme becerisi üzerine akademik dergilerde yayımlanan makaleleri çeşitli özellikleri bakımından ele alıp değerlendirmektir. Bu amaçla çalışmanın örneklemini oluşturan makaleler yayımlandığı yıllara, yazar sayılarına, türlerine (özgün veya tezden/bildiriden üretilmiş), dil becerisi alanlarına, örnekleme/çalışma gruplarına, araştırma türlerine ve konularına olmak üzere yedi başlık altında incelenmiştir.

2.3. Veri Toplama ve Analiz Süreci

Dinleme becerisi üzerine yazılan makaleleri belirleme aşamasında öncelikle zaman aralığı sınırlandırılmasına gidilmiş ve son on yıldaki (2007-2016) makalelerin taranmasına karar verilmiştir. Değerlendirmeye alınacak makalelerin yalnızca dinleme becerisini ele alan makaleler, dinleme becerisiyle birlikte herhangi bir dil becerisini birlikte ele alan makaleler ve temel dil becerilerinin tümünü içeren makaleler şeklinde üç başlık altında tasnif edilmesi uygun görülmüştür. Ardından ulaşılabilecek makalelerin ya ana dili olarak Türkçe ya da yabancı dil olarak Türkçe alanında yayımlanmış makalelerle sınırlandırılması, İngilizce gibi yabancı dil öğreniminde dinleme becerisini inceleyen araştırmaların çalışma dışında tutulması kararlaştırılmıştır. Veri toplama sürecinin son aşamasında incelemeye alınacak dergilerin tespitine geçilmiş ve bu konuda herhangi bir sınırlandırmaya gidilmemesi uygun bulunmuştur. Böylece Ulakbim Sosyal ve Beşeri Bilimler Veritabanı, Google Akademik ve YÖK Akademik arama motorlarından ulaşılabilecek bütün çalışmalar araştırmaya dâhil edilmiştir. Konuyla ilgili makaleler “temel dil becerileri, anlama becerileri, dinleme, dinleme becerisi, dinleme eğitimi” anahtar kelimelerinin kullanılması sonucunda elde edilmiş ve elektronik ortamda dosyalanmıştır. Böylece toplam 67 farklı dergiden dinleme becerisini içeren 150 makale araştırmaya konu olmuştur. Bu dergilerin 37 tanesinde dinleme becerisiyle ilgili birer makaleye yer verilirken 13 dergide ikişer, 7 dergide üçer, 4 dergide

de dörder çalışma yer almıştır. Dinleme becerisiyle ilgili en fazla makaleye yer veren dergiler Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (f=5), International Journal of Languages' Education and Teaching (f=5), Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (f=6), International Journal of Language Academy (f=7), Ana Dili Eğitimi Dergisi (f=9) ve Turkish Studies (f=18) olarak belirlenmiştir.

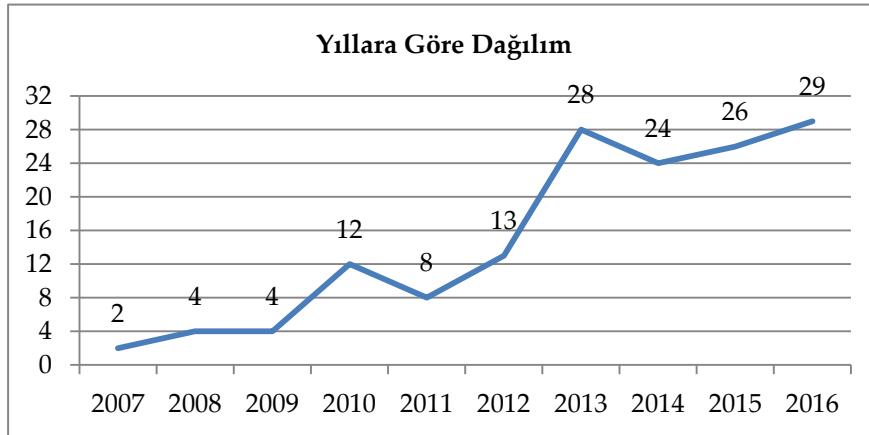
Oluşturulan "Dinleme Becerisi Üzerine Yazılan Makaleleri Değerlendirme Formu", makale adı, yayım yılı, yazar sayısı, makale türü, temel dil becerileri, örneklem/çalışma grubu, araştırma türü ve araştırma konusu başlıklarını kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen makaleler içerik analizi kullanılarak analize tabi tutulmuştur. Bu analiz türünde toplanan verilerin ilk etapta kavramsallaştırılması, ardından ortaya çıkan kavramlardan hareketle mantıklı şekilde düzenlenmesi ve son olarak veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Çalışmada veriler başlık, yazar bilgileri, özet ve yöntem kısımları temel alınarak oluşturulmuş, gerekli durumlarda ilgili makalenin tamamı incelenmiştir. Ulaşılan bulgular değerlendirme formunun ilgili bölümlerine kodlanmıştır. Araştırma verilerinin yorumlanmasında bir Türkçe eğitimi ve bir ölçme değerlendirme uzmanının görüşlerine başvurulmuş, araştırmacı ve uzmanların kodlamaları karşılaştırılmış, kodlamalar üzerindeki farklılıklar tartışılmış ve gerekli düzeltmelerin ardından bulgulara son şekli verilmiştir. Elde edilen bulgular değerlendirme kriterlerine uygun şekilde grafik ve tablolar hâline getirilmiş, frekans ve yüzde değerleri ile sunulmuştur.

3. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde araştırmada elde edilen bulgular, değerlendirmeye alınan başlıklara göre sunulacaktır:

Dinleme Becerisi Üzerine Yazılan Makalelerin Yıllara Göre Dağılımına Yönelik Bulgular

Dinleme becerisi üzerine yazılan makalelerin yıllara göre dağılımına yönelik sayısal bilgiler Grafik 1'de gösterilmiştir.

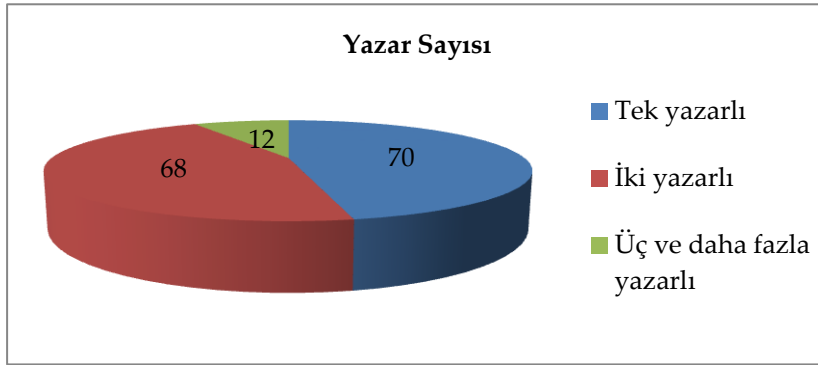

Grafik 1. Makalelerin yıllara göre dağılımı

Grafik 1'e göre dinleme becerisi üzerine makalelerin yıllara göre dağılımına baktığımızda 2007'de 2, 2008'de 4, 2009'da 4, 2010'da 12, 2011'de 8, 2012'de 13 çalışmanın kaleme alındığı görülmektedir. Son dört yılda ise makale sayısında gözle görülür bir artış olduğu söylenebilir. 2013'te 28, 2014'te 24, 2015'te 26 olan sayı 2016'da 29 olmuş, böylece on yıllık süreçteki en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Buna göre son dört yıldaki (2013-2016) makale sayısı (f=107) değerlendirmeye alınan makalelerin (f=150) yaklaşık % 71'ine tekabül etmektedir.

Dinleme Becerisi Üzerine Yazılan Makalelerin Yazar Sayılarına Yönelik Bulgular

Dinleme becerisi üzerine yazılan makalelerin yazar sayılarına yönelik sayısal bilgiler Grafik 2'de gösterilmiştir.

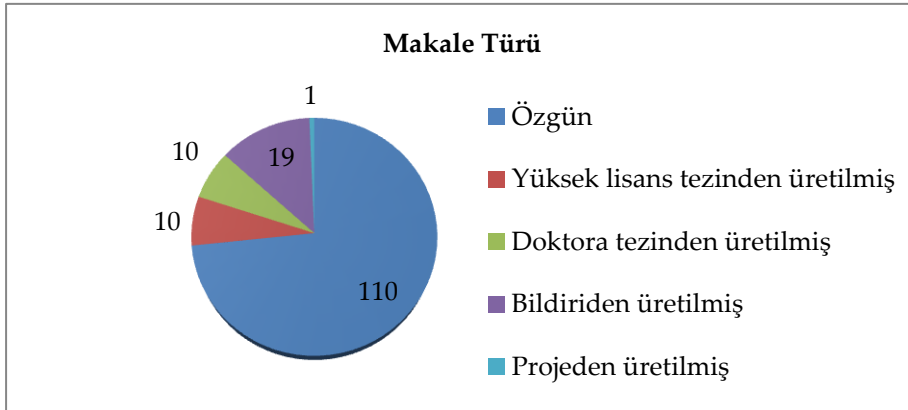

Grafik 2. Makalelerin yazar sayılarına göre dağılımı

Grafik 2'de görüldüğü gibi dinleme becerisi üzerine yapılan çalışmaların daha çok tek veya iki yazarlı çalışmalar olduğu görülmektedir. İncelemeye alınan makalelerin 70'i tek yazarlı iken 68'i iki yazarlı çalışmalardır. Üç ve daha fazla yazarlı çalışma sayısı ise 12'dir. Buna göre tek veya iki yazarlı makalelerin (f=138) toplam makaleler (f=150) içindeki oranı % 92 olarak ortaya çıkmıştır.

Dinleme Becerisi Üzerine Yazılan Makalelerin Türlerine Yönelik Bulgular

Dinleme becerisi üzerine yazılan makalelerin türlerine yönelik sayısal bilgiler Grafik 3'te gösterilmiştir.

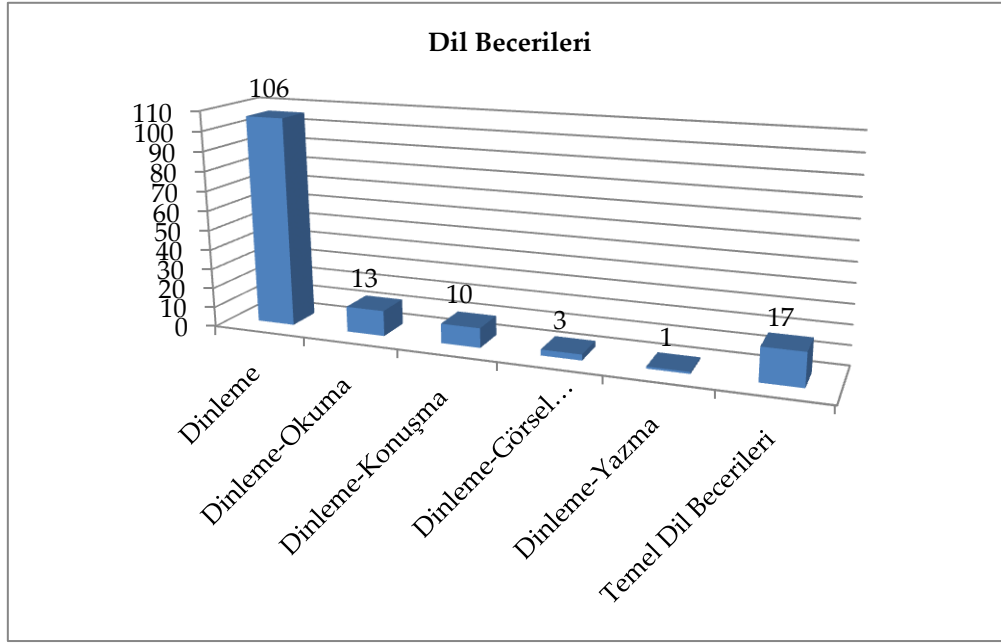
Grafik 3. Makalelerin türlerine göre dağılımı

Grafik 3'e göre dinleme becerisini konu alan makalelerin büyük oranda (f=110, % 73) özgün makaleler olarak oluşturulduğu görülmektedir. Makalelerin 10'u yüksek lisans, 10'u doktora olmak üzere 20 tanesi lisansüstü tezlerden üretilirken 19 makalenin bildiriden, 1 makalenin de proje çalışmasından meydana getirildiği tespit edilmiştir.

Dinleme Becerisi Üzerine Yazılan Makalelerin Temel Dil Becerisi Alanlarına Yönelik Bulgular

Dinleme becerisi üzerine yazılan makalelerin temel dil becerisi alanlarına yönelik sayısal bilgiler Grafik 4'te gösterilmiştir.

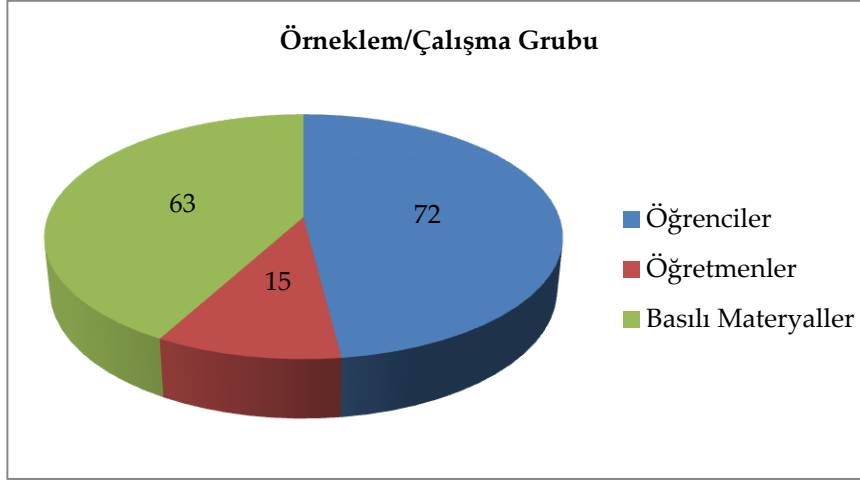

Grafik 4. Makalelerin temel dil becerilerine göre dağılımı

Grafik 4'e göre dinleme becerisi üzerine yazılan makalelerin çoğunda (f=106, % 71) bu beceri tek başına ele alınırken 44 çalışmada dinleme becerisiyle birlikte diğer becerilerden en az biri araştırmaya dâhil edilmiştir. Bu araştırmaların 17'sinde bütün dil becerilerine yer verilmiş, 13'ünde dinleme becerisi okuma becerisiyle, 10'unda konuşma becerisiyle, 3'ünde görsel okuma/sunu becerisiyle, 1'inde de yazma becerisiyle birlikte ele alınmıştır.

Dinleme Becerisi Üzerine Yazılan Makalelerin Örneklem/ Çalışma Gruplarına Yönelik Bulgular

Dinleme becerisi üzerine yazılan makalelerin örneklem/ çalışma gruplarına yönelik sayısal bilgiler Grafik 5'te gösterilmiştir.

Grafik 5. Makalelerin örneklem/çalışma gruplarına göre dağılımı

Grafik 5'e göre dinleme becerisi üzerine yazılan makalelerin 72'sinde (% 48) öğrenciler, 15'inde (% 10) öğretmenler çalışma grubuna dâhil edilirken 63 çalışmada (% 42) basılı materyaller örneklem olarak alınmıştır. Öğrencilerin çalışma grubu olarak tercih edildiği 72 araştırmanın öğrencilerin öğrenim seviyesine göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Çalışma grubuna alınan öğrencilerin öğrenim seviyelerine yönelik sayısal bilgiler

Öğrenim Seviyesi	f
Kaynaştırma Öğrencileri	1
Okul Öncesi Öğrencileri	1
İlkokul Öğrencileri	8
3. Sınıf	1
4. Sınıf	7
Ortaokul Öğrencileri	31
5. Sınıf	9
6. Sınıf	10
7. Sınıf	6
Diğer	6
Lise Öğrencileri	2
Ön Lisans Öğrencileri	1
Lisans Öğrencileri	31
Türkçe Öğretmenliği	16
Sınıf Öğretmenliği	2
Okul Öncesi Öğretmenliği	1
Rehberlik ve Psikolojik Danışma	1
Yabancı Uyruklu Öğrenciler	8
Diğer	3
Toplam	75*

* Bir çalışmada iki farklı öğrenci grubuyla (Türkçe- Sınıf Öğretmenliği), bir çalışmada da üç farklı öğrenci grubuyla (Türkçe- Sınıf-Okul Öncesi Öğretmenliği) çalışıldığından toplam sayı 75 olarak alınmıştır.

Tablo 1'e göre öğrencilerin çalışma grubuna seçtikleri araştırmalarda en fazla çalışmanın ortaokul ve lisans öğrencileriyle (f=31) gerçekleştirildiği görülmektedir. Ortaokul grupları içinde ise 6. Sınıf öğrencileri 10, 5. Sınıf öğrencileri 9, 7. Sınıf öğrencileri de 6 çalışmada araştırmaya katkı

sağlamışlardır. “Diğer” kategorisindeki 6 çalışmada ortaokul seviyesindeki sınıflardan en az ikisi çalışmaya dâhil edilmiştir. (Bu 6 çalışmanın üçünde 6, 7, 8. Sınıflar; ikisinde 5, 6, 7, 8. Sınıflar; birinde de 6 ve 7. Sınıflar çalışma grubunu oluşturmuştur.)

Ortaokul öğrencileri gibi çalışmalarda en çok tercih edilen ikinci grup lisans öğrencileri olmuştur. Lisans öğrencileri 31 çalışmada araştırmalara katılmışlardır. Araştırma grubunu lisans öğrencilerinin oluşturduğu çalışmaların 16’sında Türkçe Öğretmenliği Programı öğrencileri tercih edilirken 8 çalışmada yabancı uyruklu öğrencilerle çalışıldığı görülmektedir. Araştırmaların birinde Okul Öncesi Öğretmenliği, birinde Sınıf Öğretmenliği, birinde Rehberlik ve Psikolojik Danışma öğrencileri, üçünde de diğer (programı belirtilmemiş) öğrenciler araştırmaların çalışma grubunu oluşturmuşlardır.

Yukarıda sayılanların dışında dinleme becerisi üzerine yapılan çalışmalarda araştırma gruplarına alınan diğer öğrenciler ilkökullü öğrencileri (f=8), lise öğrencileri (f=2), ön lisans öğrencileri (f=1), okul öncesi öğrencileri (f=1) ve kaynaştırma öğrencileri (f=1) şeklinde tercih edilmiştir.

Öğretmenlerin çalışma grubu olarak tercih edildiği 15 araştırmanın, öğretmenlerin branşlarına veya görev yaptıkları okul kademesine göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Çalışma grubuna alınan öğretmenlerin branş/kurumlarına yönelik sayısal bilgiler

Brans/ Kurum	Okul öncesi	Sınıf	İlköğretim	Rehberlik	Türkçe	Lise	Toplam
f	1	2	1	1	9	2	16**

** Bir çalışmada iki farklı öğretmen grubuyla (Türkçe- Sınıf Öğretmeni) çalışıldığından toplam sayı 16 olarak alınmıştır.

Tablo 2’ye göre öğretmenlerin çalışma grubu olarak tercih edildiği araştırmalarda en fazla Türkçe öğretmenleriyle (f=9) çalışıldığı tespit edilmiştir. Bunun dışında lise öğretmenleri ile sınıf öğretmenleri ikiye; rehber öğretmenler, okul öncesi öğretmenleri ve ilköğretim öğretmenleri de birer araştırmaya katkı sağlamışlardır.

Basılı materyallerin örneklem olarak tercih edildiği 63 araştırmanın, materyalin türüne göre dağılımı Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Örneklem olarak alınan basılı materyallerin türlerine yönelik sayısal bilgiler

Basılı Materyaller	f
Öğretim Programları	10
Ders, Çalışma, Öğretmen Kılavuz Kitapları	17
İlkokul Kitapları	1
Ortaokul Kitapları	13
Yabancı Dil Olarak Türkçe Kitapları	3
Akademik Çalışmalar	3
Literatür	27
Edebiyat Eserleri	6
Sözlükler	1
Toplam	64***

***Bir çalışmada iki farklı sınıf seviyesine ait kitaplar (İlkokul-Ortaokul) incelendiğinden toplam sayı 64 olarak alınmıştır.

Tablo 3'e göre basılı materyallerin incelendiği çalışmalarda en fazla literatür taramasına (f=27) yönelik çalışıldığı görülmektedir. 17 çalışmada ders, öğrenci çalışma veya öğretmen kılavuz kitabının incelenmesi yoluna gidilmiştir. Bu kapsamda incelenen kitapların 13'ü ortaokul, 3'ü yabancı dil olarak Türkçe, 1'i de ilkökul seviyesindeki kitaplardır. Öğretim programları 10 araştırmannın örneklemleri olurken edebiyat eserleri 6, akademik çalışmalar 3, sözlükler de 1 araştırmada ele alınan eserler olmuşturlardır.

Dinleme Becerisi Üzerine Yazılan Makalelerin Araştırma Türlerine Yönelik Bulgular

Dinleme becerisi üzerine yazılan makalelerin araştırma türlerine yönelik bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Makalelerin araştırma türlerine yönelik sayısal bilgiler

Araştırma Türleri	f
Dinleme becerisine yönelik deneysel çalışmalar	28
İlkokul öğrencileriyle yapılanlar	4
Ortaokul öğrencileriyle yapılanlar	18
Lise öğrencileriyle yapılanlar	1
Lisans öğrencileriyle yapılanlar	3
Yabancı uyruklu öğrencilerle yapılanlar	2
Dinleme becerisine yönelik tarama çalışmaları	44
Görüşme	15
Ölçek	8
Başarı testi	7
Anket	7
Karma	6
Gözlem	1
Dinleme becerisine yönelik doküman inceleme çalışmaları	39
Dinleme becerisine yönelik alan yazın çalışmaları	26
Dinleme becerisine yönelik ölçek/anket geliştirme/uyarlama çalışmaları	13
Toplam	150

Tablo 4'e göre dinleme becerisine yönelik çalışmalarda en fazla tercih edilen araştırma türünün tarama çalışmaları (f=44) olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların 15'i katılımcılarla görüşme yapmaya yöneliktir. 8 çalışmada ölçek, 7 çalışmada başarı testi, 7 çalışmada anket, 1 çalışmada ise gözlem formları ile veri toplama yoluna gidilmiştir. 6 çalışmada ise tabloda yer alan veri toplama araçlarından en az iki tanesinin (karma) kullanılması tercih edilmiştir.

Dinleme becerisine yönelik doküman inceleme çalışmaları da araştırmalarda en çok tercih edilen (f=39) çalışma şekillerinden biri olmuştur. Dinleme becerisinin geliştirilmesine yönelik yapılan deneysel çalışmalar da 28 araştırmada kullanılmıştır. Dinleme becerisi üzerine teorik bilgi aktarmaya dayalı alan yazın çalışmaları 26 araştırmada kullanılırken 13 araştırmada dinleme becerisine yönelik ölçek veya anket geliştirme/uyarlama çalışmalarının yapıldığı tespit edilmiştir.

Dinleme becerisine yönelik deneysel çalışmaların çalışma gruplarına baktığımızda en fazla (f=18) ortaokul öğrencileriyle çalışıldığı görülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin araştırma grubu olduğu bu 18 çalışmanın 8'inde 6. Sınıf; 5'inde 7. Sınıf ve 5'inde de 5. Sınıf öğrencileriyle çalışılmıştır. Araştırma bulgularına göre ilkokul öğrencileriyle yapılan deneysel çalışma sayısı 4, üniversite öğrencileriyle yapılan deneysel çalışma sayısı 3, yabancı uyruklu öğrencilerle yapılan deneysel çalışma sayısı 2 ve lise öğrencileriyle yapılan deneysel çalışma sayısı da 1 olarak ortaya çıkmıştır.

Dinleme Becerisi Üzerine Yazılan Makalelerin Konularına Yönelik Bulgular

Dinleme becerisi üzerine yazılan makalelerde seçilen konulara yönelik sayısal bilgiler Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Makalelerin konularına yönelik sayısal bilgiler

Konular	f
Dinlediğini anlama	5
Dinleme becerisi	12
Dinleme eğitimi	4
Dinlemeye yönelik görüş	2
Dinleme algısı	3
Dinleme tutumu	2
Dinleme kaygısı	4
Dinleme yeterliliği	4
Dinleme farkındalığı	3
Dinleme sorunları/engelleri	9
Dinleme metinleri	14
Dinleme etkinlikleri	16
Dinleme kazanımları	7
Dinleme türleri	6
Dinleme materyalleri	9
Dinleme strateji/yöntem/teknikleri	28
Dinleme stilleri	6
Dinleme kültürü	7
Öğrenme ortamı	6
Dinleme üzerine yapılan çalışmalar	3
Toplam	150

Tablo 5'e göre dinleme becerisi üzerine yazılan makalelerde en çok tercih edilen konuların dinleme strateji/yöntem/teknikleri (f=28), dinleme etkinlikleri (f=16), dinleme metinleri (f=14), dinleme becerisi (f=12), dinleme materyalleri (f=9), dinleme sorunları/engelleri (f=9) olduğu görülmektedir. En az kullanılan konular ise dinleme eğitimi (f=4), dinleme kaygısı (f=4), dinleme yeterliliği (f=4), dinleme algısı (f=3), dinleme farkındalığı (f=3), dinleme üzerine yapılan çalışmalar (f=3), dinlemeye yönelik görüş (f=2) ve dinleme tutumu (f=2) olarak sıralanmaktadır.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Dinleme becerisinin geliştirilmesinde planlı ve programlı şekilde gerçekleştirilecek eğitim faaliyetlerinin önemli bir yeri vardır. Bu becerinin günlük iletişimdeki kullanım oranı ile öğrenme ortamlarında başarılı olmanın olmazsa olmaz şartı oluşu, dinleme becerisinin geliştirilmesine

yönelik çalışmaları bir nevi zorunlu kılmaktadır. Bu çalışmada dinleme becerisi üzerine son on yılda yazılan makalelerin çeşitli açılardan incelenmesi amaçlanmış, becerinin akademik çalışmalardaki durumu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre dinleme becerisi üzerine yazılan makalelerde özellikle son dört yılda (2013-2016) belirgin bir artışın olduğu görülmektedir. Bunda dinleme becerisi üzerine yapılan çalışmaların az olması sebebiyle araştırmacıların bu konuda yapılacak çalışmalara ihtiyaç olduğunu düşünmeleri neticesinde ilgilerinin bu alana yönelmiş olmasının etkili olduğu düşünülebilir. Bunun yanı sıra son dönemde eğitim bilimleri/sosyal bilimler alanında yayım yapan dergi sayısının artmasının da yayımlanan makale sayısını doğrudan etkilediğini söyleyebiliriz.

Çalışma kapsamında değerlendirmeye alınan makalelerin yazar sayısına göre durumuna baktığımızda çok büyük oranda tek veya iki yazarlı çalışmalarla karşılaşıldığı görülmektedir. Bu sonuç, çalışmaların yazar sayısını inceleyen başka araştırmaların (Akaydın ve Çeçen, 2015; Çakmak, 2016; Çiçek ve Kozak, 2012; Eraslan ve Çakıcı, 2011; Güner-Yıldız, Melekoğlu ve Tunç-Paftalı, 2016; Güven, Kısaç, Ercan ve Yalçın, 2009; Korucu, Usta ve Toraman, 2016; Kula-Wassink ve Sadi, 2016; Kutluca ve Demirkol, 2016; Ozan ve Köse, 2014; Seçer, Ay, Ozan ve Yılmaz, 2014; Şara, Karadedeli ve Hasanoğlu, 2016; Temizkan, Çiçek ve Özdemir, 2015; Ulutaş, Üner, Turan-Oluk, Yalçın-Çelik ve Akkuş, 2015; Varışoğlu, Şahin ve Göktaş, 2013) sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Akaydın ve Çeçen'e (2015) göre Eğitim Bilimleri ve Alan Eğitimi için doçentlik başvuru ölçütleri arasında SCI, SSCI gibi indekslerde tek yazarlı makale yayımlanmış olma şartı, makalelerdeki yazar sayısını etkileyen önemli bir nedendir. Yine doçent adaylarının lisansüstü öğrencileriyle birlikte yayımladıkları makaleler de tek yazarlı olarak kabul edildiğinden bu kapsamdaki iki yazarlı makaleler için de aynı durum söz konusudur. Bu çalışmada lisansüstü tezlerden üretilen makaleler de değerlendirmeye alındığından, bu tür çalışmaların genelde tez yazarı-danışman ortaklığıyla oluşturulması yazar sayısını etkileyen durumlardan biri olarak düşünülebilir.

Dinleme becerisiyle ilgili makalelerin üretilme biçimlerine göre durumuna baktığımızda özgün makalelerin ağırlıkta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte tezlerden ve bildirilerden üretilen makalelerin de varlığı söz konusudur. Topçuoğlu-Ünal ve Özer (2014), Doğan ve Özçakmak (2014), Coşkun, Özçakmak ve Balcı (2013), Yağmur-Şahin, Kana ve Varışoğlu (2013), Varışoğlu, Şahin ve Göktaş (2013) tarafından yapılan araştırmalardaki dinleme becerisine yönelik tezlerin yıllara göre ortalamalarına baktığımızda tezlerden üretilen makalelerin sayısının beklenen düzeyde olduğu söylenebilir. Ayrıca lisansüstü tezlerin makaleye dönüştürülmesinin kişisel bir tercih olduğu düşünüldüğünde veya tezin makaleye dönüştürülme sürecinin tezin bitiminden sonraki yıllara rastlaması sebebiyle tezlerden üretilmiş makale sayısının özgün makalelere nazaran daha az olacağı muhakkaktır.

Doğrudan dinleme becerisi üzerine yazılan makalelerin dışında bazı çalışmalarda dinleme haricinde temel dil becerilerinden en az birinin araştırmaya dâhil edildiği çalışmalara rastlanmaktadır. Araştırma bulgularına göre dinleme becerisiyle birlikte daha çok okuma veya konuşma becerilerinin ele alındığı söylenebilir. Okuma becerisi tıpkı dinleme becerisi gibi temel dil

becerilerinin anlama becerileri grubuna dâhil olduğundan; konuşma becerisi de bir yönüyle dinleme eyleminin ön koşulu kabul edilebileceğinden bu iki becerinin ön plana çıkması doğal karşılanabilir. Potur ve Yıldız'ın (2016) araştırmasında konuşma becerisinin temel dil becerileri arasında en fazla dinleme becerisiyle ilişkilendirilmiş olması da bu sonucu destekler niteliktedir. Yenilenen Türkçe öğretim programında konuşma ve dinleme becerilerinin birleştirilmesi bundan sonraki araştırmalarda bu iki becerinin daha sık birlikte kullanılması şeklinde karşımıza çıkabilir.

Dinleme üzerine yapılan araştırmaların çalışma gruplarına daha çok öğrencilerin alındığı görülmektedir. Öğrencilere yönelik çalışmaların ders saatlerinde yapılabilmesi, bu sebeple ders saatleri dışında zaman ayırma ihtiyacı duyulmaması bu durumun nedenlerinden biri olarak düşünülebilir. Bununla beraber eğitim öğretim faaliyetlerinin merkezinde öğrencilerin olması, öğrencilerin "eğitilecek/öğretilecek" gruplar olarak algılanması da çalışma grubu belirleme tercihlerini etkilemiş olabilir. Öğrencilerin çalışma grubu olarak yer aldığı araştırmaları incelediğimizde daha çok ortaokul ve lisans öğrencileriyle çalışıldığı görülmektedir. Temel dil becerilerine yönelik başka çalışmaların (Akaydın ve Çeçen, 2015; Coşkun, Özçakmak ve Balcı, 2012; Doğan ve Özçakmak, 2014; Potur ve Yıldız, 2016; Tok ve Potur, 2015; Varışoğlu, Şahin ve Göktaş, 2013; Yağmur-Şahin, Kana ve Varışoğlu, 2013) yanında matematik eğitimi (Çiltaş, 2012; Yücedağ, 2010), fen eğitimi (Doğru, Gençosman, Ataalkın ve Şeker, 2012) gibi alanlardaki araştırmalar da çalışma grubu olarak genelde ortaokul öğrencilerinin tercih edildiğini göstermektedir. Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dallarının ortaokullarda görev yapacak öğretmenleri yetiştiren birimler olması, ortaokullarda görev yapan Türkçe öğretmenlerinin lisansüstü çalışmalar yapması gibi etkenlerin bu sonucu doğurduğu düşünülebilir. Ortaokul öğrencilerinden sonra en fazla üniversite öğrencilerinin araştırmalara dâhil edilmesi de araştırmacıların bu öğrenim kademesindeki öğrencilere ulaşmalarının kolay olmasından kaynaklı olduğu söylenebilir. İlgili alan yazın incelendiğinde lisans öğrencilerinin araştırma grubu olarak daha çok tercih edildiği çalışmalara vurgu yapan araştırmalara da (Akbaba ve Türel, 2016; Doğru, Gençosman, Ataalkın ve Şeker, 2012; Göktaş vd., 2012; Güven, Kısaç, Ercan ve Yalçın, 2009; Ozan ve Köse, 2014; Seçer, Ay, Ozan ve Yılmaz, 2014; Selçuk, Palancı, Kandemir ve Dünder, 2014) rastlanmaktadır. Lisans öğrencileriyle yapılan çalışmalarda daha çok Türkçe Öğretmenliği Programı öğrencilerinin tercih edilmesinde bu programda temel dil becerilerine yönelik alan derslerinin fazla olması etkili olmuş olabilir. Ortaokul ve üniversite öğrencilerine dönük çalışmalar bu kadar fazlayken bu iki öğrenim kademesi arasında yer alan lise öğrencilerine yönelik çalışmaların yok denecek kadar az olması ise çalışmanın dikkate değer bulgularındandır. Tok ve Potur (2015) ile Potur ve Yıldız'ın (2016) araştırma sonuçları da bu yargıyı desteklemesi bakımından önemlidir.

Basılı materyaller dinleme becerisi araştırmalarında en çok tercih edilen veri kaynakları olarak karşımıza çıkmaktadır. Basılı eserler üzerine çalışmanın araştırmacılara esnek hareket etme imkânı (zaman kullanımı, kolay ulaşabilme, izin almaya gerek olmaması vb.) vermesi bu sayının artışı etkileyen sebeplerden sayılabilir. Beceriyle ilgili kuramsal bilgiler veren çalışmaların çokluğu bu örneklem grubunda alan yazına dönük materyallerin öne çıkmasını sağlamıştır. Türkçe derslerinde okuma metinleriyle beraber dinleme metinlerine de yer verilmeye başlanması, bu metinlerin öğretmen kılavuz kitaplarında yer alması ve metinlere yönelik etkinliklerin de çalışma kitaplarında

yer alması bu tür kitapların araştırmalara konu olmasını sağlamıştır. Öğretim programları, kitapların hazırlanmasını ve derslerin düzenlenmesini doğrudan etkilediğinden araştırmacıların dinleme çalışmalarında programlara yoğunlaştığı da görülmektedir.

Dinleme becerisi araştırmalarında öğretmenlerle yapılan çalışma sayısının azlığı, çok sayıda öğretmene aynı anda ulaşmanın zorluğu, öğretmenlerin araştırmalara katılmaya gönüllü olmaması gibi etkenlere bağlanabilir. Öğretmenlerin çalışma grubunda bulunduğu araştırmalarda daha çok Türkçe öğretmenleriyle çalışılmasının dinleme becerisinin geliştirilmesi denilince akla ilk gelen dersin Türkçe olması, bu durumda bu beceriyi geliştirecek ilk kişilerin de Türkçe öğretmenleri olması gerektiği fikrinden kaynaklı olduğunu söyleyebiliriz. Öğrencilerle yapılan çalışmaların daha çok ortaokul öğrencilerine yoğunlaştığı düşünülürse ortaokullarda görev yapan kesimin Türkçe öğretmenleri olması da bu sonuçta etkilidir denilebilir. Potur ve Yıldız'ın (2016) çalışması da Türkçe öğretmenlerinin örneklem seçiminde tercih edilen öğretmen grubu olduğunu göstermiştir.

Dinleme alanında yapılan araştırmaların türlerine baktığımızda var olan bir durumu tespit etmeye dönük tarama çalışmalarının ağırlıklı olduğu görülmektedir. Tarama çalışmalarının Akaydın ve Çeçen (2015), Akaydın ve Kaya (2015), Ataseven ve Oğuz (2015), Dönmez ve Gündoğdu (2016), Elbir ve Bağcı (2012), Göktaş vd. (2012), Günay ve Aydın (2015), Kurtoğlu ve Seferoğlu (2013), Kutluca ve Demirkol (2016), Küçükoğlu ve Ozan (2013), Ozan ve Köse (2014), Seçer, Ay, Ozan ve Yılmaz (2014), Selçuk, Palancı, Kandemir ve DüNDAR (2014), Tanrıverdi ve Apak (2013), Tok ve Potur (2015), Varışoğlu, Şahin ve Göktaş (2013), Yağmur-Şahin, Kana ve Varışoğlu (2013) tarafından yapılan araştırmalarda da farklı disiplinlere ait bilimsel çalışmalarda ilk sırada tercih edildiği belirlenmiştir. Basılı materyallerin örneklem olarak çokça tercih edilmesi ise doküman incelemesi ve alan yazın çalışmalarının araştırma türü olarak fazla miktarda ortaya çıkmasını sağlamıştır. Dinleme becerisi üzerine yapılan deneysel çalışmaları konu alan makalelerin sayısı toplam makalelerin yaklaşık beşte birine karşılık gelmektedir. Deneysel çalışmaların uzun süreli çalışmalar olması, dinleme becerisinin ölçme değerlendirilmesinin zorluğuyla ilgili düşünceler araştırmacıların deneysel çalışmalara mesafeli yaklaşmasında etkili olmuş olabilir. Deneysel çalışmalar da yine çalışma grubu tercihiyle olduğu çok büyük oranda ortaokul öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Ancak ortaokul öğrencileriyle yapılan deneysel çalışmalarda son sınıf öğrencileriyle yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bunda son sınıf öğrencilerine dönük olarak dönem içinde gerçekleştirilen TEOG sınavının etkili olduğu söylenebilir. Bu nedenle öğretmenlerin öğrencileri sınava hazırlama hedefi/endişesi uzun süreli deneysel çalışmalara izin vermemelerinin sebebidir şeklinde düşünülebilir. Lisans öğrencileri çalışma grubu olarak çok fazla tercih edilmesine karşın bu seviyedeki öğrencilerle çok az deneysel çalışma yapılmış olması da araştırmanın dikkat çeken noktalardan biridir.

Dinleme becerisi çalışmalarının konu dağılımlarına baktığımızda dinleme strateji/yöntem/tekniklerinin sıklıkla kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunda dinleme becerisini geliştirmeye çalışırken herhangi bir strateji/yöntem/teknik etkinliğini ölçmeye öncelik verildiğinden bu konu başlığının daha çok öne çıkması etkili olmuştur denilebilir. Strateji, yöntem

ve teknikler Akaydın ve Çeçen (2015), Bektaş ve Karadağ (2013), Coşkun, Özçakmak ve Balcı (2012), Doğan ve Özçakmak (2014), Gömleksiz ve Bozpolat (2013), Oruç ve Ulusoy (2008), Potur ve Yıldız (2016), Şahin, Göğebakan-Yıldız ve Duman (2011), Tarman, Acun ve Yüksel (2010), Tok ve Potur (2015) tarafından yapılan araştırmalarda da farklı alanlara özgü çalışmalarda öncelik verilen konu başlıklarından biri olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin dinleme becerisine dönük duygu ve düşüncelerini, bakış açılarını belirlemede önemli konulardan olabilecek dinleme algısı, dinleme tutumu, dinleme farkındalığı, dinleme kaygısı, dinleme üzerine görüşler gibi konu başlıklarının ise dinleme eğitimi çalışmalarında araştırmacılar tarafından çok tercih edilmediği görülmektedir.

Dinleme becerisi üzerine yazılan makalelerin değerlendirilmesi sonucu ulaşılan bulgulardan hareketle sunulan öneriler ise şu şekildedir:

- Dinleme becerisi üzerine yapılan çalışmalarda bu becerinin geliştirilmesi noktasında önemli görevleri olan öğretmenlerin araştırmalara daha çok katılmalarına çalışılmalıdır. Bunu yaparken farklı branşlardaki ve farklı öğrenim kademelerindeki öğretmenlere ulaşılmalıdır.
- Öğrencilerin araştırma grubu olarak seçildiği çalışmalarda ihmal edildiği gözlemlenen ilkökul ve lise seviyesindeki öğrencilerle de çalışmalar gerçekleştirilmesine özen gösterilmelidir. Lisans öğrencileriyle yapılan çalışmalarda dinleme becerisi sadece Türkçe Öğretmenliği programlarındaki öğrencilerin başarı göstermesi gereken bir beceri olarak düşünülmemeli, bu sebeple farklı programlardaki öğrencilerin dinleme becerileri üzerine de çalışılmalıdır.
- Çalışma grubu seçimlerinde ön planda olmasına rağmen deneysel çalışmalarda geri planda kaldıkları gözlenen lisans öğrencileriyle daha fazla deneysel çalışmalar gerçekleştirilmelidir.
- Dinleme becerisinin geliştirilmesinde çeşitli dinleme strateji, yöntem, tekniklerinin kullanıma dayalı deneysel çalışmaların sayısı artırılmalı, sınıf seviyelerinden hareketle karşılaştırmalı çalışmalar da yapılmalıdır.
- Dinleme becerisinin diğer dil becerilerine veya diğer dil becerilerinin dinleme becerisine etkisi olup olmadığını tespit etmeye dönük çalışmalara ağırlık verilmelidir.
- Ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitabı incelemelerinde örneklem olarak çok fazla tercih edilmediği tespit edilen ilkökul kademesindeki kitaplarla ilgili araştırmalara da yoğunlaşılmalıdır.
- Konu olarak çok fazla tercih edilmediği görülen dinleme algısı, tutumu, farkındalığı, kaygısı gibi dinleme becerisinin öğrenciler için ne ifade ettiğini ortaya koyacak çalışmalara daha sık yer verilmelidir.
- Didaktik özellikler taşıyan edebiyat eserlerinde dinleme becerisinin yerini ve önemini belirlemeye dönük çalışmalar yapılmalıdır.

Kaynakça

- Akaydın, Ş. ve Çeçen, M. A. (2015). Okuma becerisiyle ilgili makaleler üzerine bir içerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 40 (178), 183-198.
- Akaydın, B. B. ve Kaya, S. (2015). Türkiye’de ilkökul hayat bilgisi ve sosyal bilgiler alanında yapılan ve ulusal indeksli dergilerde yayınlanan araştırmalara yönelik bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (30), 251-264.
- Akbaba, R. S. ve Türel, Y. K. (2016). Yazma becerisinde dönüt ve dönüt aracı olarak kullanılan bilgisayara ilişkin bir derleme çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5 (4), 2023-2040.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2004). *Yazılı ve sözlü anlatım-Kompozisyon sanatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Arı, G. (2013). Dinleme/izleme öğretimi. C. Yıldız (Ed). *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi* (s. 189-215). Ankara: Pegem Yayınları.
- Ataseven, N. ve Oğuz, A. (2015). Türkiye’de öğrenme stilleri konusunda yapılan tezlerin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4 (3), 192-205.
- Aydın-Yılmaz, Z. (2007). *Sınıf öğretmenlerine Türkçe öğretimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Baş, B. (2014). Okuma ve dinleme eğitimi açısından dil bilgisi öğretimi. M. Özbay (Ed). *Türkçe eğitimi açısından dil bilgisi öğretimi* (s. 197-227). Ankara: Pegem Yayınları.
- Bektaş, M. ve Karadağ, B. (2013). Hayat bilgisi öğretimi alanında yapılan lisansüstü tezlerinin eğilimleri ve değerlendirilmesi. *International Journal of Human Sciences*, 10 (2), 113-129.
- Bozkurt, B. Ü. ve Uzun, N. E. (2015). Türkçenin eğitimi-öğretimine ilişkin bir alanyazını değerlendirmesi: Uluslararası bilimsel toplantılarda eğilimler/yönelimler. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 1-15.
- Brownell, J. (2013). *Listening: Attitudes, principles and skills*. New York: Routledge.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Calp, M. (2010). *Özel eğitim alanı olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Cihangir-Çankaya, Z. (2015). Kişiler arası ilişkiler ve iletişimde dinleme. A. Kaya (Ed). *Kişiler arası ilişkiler ve etkili iletişim* (s. 93-108). Ankara: Pegem Yayınları.
- Coşkun, E., Özçakmak, H. ve Balcı, A. (2012). Türkçe eğitiminde eğilimler: 1981-2010 yılları arasında yapılan tezler üzerine bir meta-analiz çalışması. E. Yılmaz, M. Gedizli, E. Özcan ve Y. Koçmar (Ed). *Türkçenin eğitimi-öğretimi üzerine çalışmalar* (s. 204-212). Ankara: Pegem Yayınları.
- Coşkun, E., Balcı, A. ve Özçakmak, H. (2013). Trends in writing education: An analysis of postgraduate theses written in Turkey. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 93, 1526-1530.
- Çakmak, H. M. (2016). 2002-2015 yılları arasında yayımlanan fizik eğitimi makalelerinin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (4), 328-337.
- Çiçek, D. ve Koçak, N. (2012). Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi’nde yayımlanan hakem denetimli makalelerin bibliyometrik profili. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 26 (4), 734-756.
- Çiftçi, M. (2001). Dinleme eğitimi ve dinlemeyi etkileyen faktörler, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (1), 1-13.
- Çiftçi, Ö. (2007). Aktif dinleme. *Millî Eğitim Dergisi*, 176, 231-242.

- Çiltaş, A. (2012). 2005-2010 yılları arasında matematik eğitimi alanında Türkiye’de yapılan yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının içerik analizi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5 (7), 211-228.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Doğan, Y. (2013a). Dinleme eğitimi: kuram, uygulama, ölçme ve değerlendirme. A. Güzel ve H. Karatay (Ed). *Türkçe öğretimi el kitabı* (s. 151-178). Ankara: Pegem Yayınları.
- Doğan, Y. (2013b). *Dinleme eğitimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Doğan, Y. ve Özçakmak, H. (2014). Dinleme becerisinin eğitimi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2 (2), 90-99.
- Doğru, M., Gençosman, T., Ataalkın, A. N. ve Şeker, F. (2012). Fen bilimleri eğitiminde çalışılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin analizi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 9 (1), 49-64.
- Dönmez, B. ve Gündoğdu, K. (2016). 2000-2016 yılları arasında Türkçe öğretim programları alanında yayımlanan makale ve tezlerin analizi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5 (4), 2109-2125.
- Elbir, B. ve Yıldız, H. (2012). İlköğretim yazma eğitimi üzerine yapılan lisansüstü çalışmalarının değerlendirilmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, 30, 1-11.
- Elbir, B. ve Bağcı, C. (2013). Birinci ve ikinci kademe okuma eğitimi üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6 (11), 229-247.
- Emiroğlu, S. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme sorunlarına ilişkin görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6 (11), 269-307.
- Eraslan, L. ve Çakıcı, D. (2011). Eğitim temalı bilimsel dergilerin incelenmesi. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 194, 1-22.
- Ergin, A. (2014). *Eğitimde etkili iletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Funk, H.D. ve Funk, G. D. (1989). Guidelines for developing listening skills. *The Reading Teacher*, 42 (9), 660-663.
- Göçer, A. (2014). *Türkçe eğitiminde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Göçer, A., Çaylı, C. ve Çavuş, S. (2016). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili kaynakça denemelerine kesitsel bir katkı: 2013-2015 Yılları. *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Dergisi*, 1 (1), 19-85.
- Göktaş, Y. vd. (2012). Türkiye’de eğitim teknolojileri araştırmalarındaki eğilimler: 2000-2009 dönemi makalelerinin içerik analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (1), 177-199.
- Gömlüksiz, M. N. ve Bozpolat, E. (2013). Eğitim programları ve öğretim alanındaki lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6 (7), 457-472.
- Günay, R. ve Aydın, H. (2015). Türkiye’de çokkültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmalarda eğilim: bir içerik analizi çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 40 (178), 1-22.
- Güner-Yıldız, N., Melekoğlu, M. A. ve Tunç-Paftalı, A. (2016). Türkiye’de özel eğitim araştırmalarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 15 (4), 1076-1089.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi-Yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Yayınları.

- Güven, M., Kısaç, İ., Ercan, L. ve Yalçın, İ. (2009). Türk psikolojik danışma ve rehberlik dergisinde yayınlanan makalelerin çeşitli özellikler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (31), 80-87.
- İşeri, K. (2008). Dinleme eğitimi. A. Tazebay ve S. Çelenk (Ed). *Türkçe öğretimi, ilke-yöntem-teknikler*. (s. 159-185). Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- Karadağ, M. (2003). *Kuram-yöntem bağlamında yazılı sözlü anlatım*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Karadüz, A. (2010). Türkçe ve sınıf öğretmeni adaylarının dinleme stratejilerinin değerlendirilmesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 39-55.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara Nobel Yayıncılık.
- Kolaç, E. (2008). İlk okuma yazma alanında yapılan lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. VII. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu* (s. 1-21). Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Korucu, A. T. , Usta, E. ve Toraman, L. (2016). Türkiye’de siber zorbalık alanında yapılan 2010-2016 dönemi araştırmalardaki yöntemsel eğilimler. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 13 (2), 111-123.
- Köse, E. (2010). Bilimsel araştırma modelleri. R.Y. Kıncal (Ed). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 97-120). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kurtoğlu, M. ve Seferoğlu, S. S. (2013). Öğretmenlerin teknoloji kullanımı ile ilgili Türkiye kaynaklı dergilerde yayımlanmış makalelerin incelenmesi. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 2 (3), 1-10.
- Kula-Wassink, F. ve Sadi, Ö. (2016). Türkiye’de fen bilimleri eğitimi yönelimleri: 2005 ile 2014 yılları arası bir içerik analizi. *İlköğretim Online*, 15 (2), 594-614.
- Kutluca, T. ve Demirkol, M. (2016). Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisinin bibliyometrik analizi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 108-118.
- Küçükkoğlu, A. ve Ozan, C. (2013). Sınıf öğretmenliği alanındaki lisansüstü tezlere yönelik bir içerik analizi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (12), 27-47.
- MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. Sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2009). *İlköğretim Türkçe dersi (1-5. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Oruç, Ş. ve Ulusoy, K. (2008). Sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılan tez çalışmaları. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 121-132.
- Oymak, R. (2012). *Dil üretimine dayalı Türkçe eğitimi ve öğretimi*. İzmit: Umuttepe Yayınları.
- Ozan, C. ve Köse, E. (2014). Eğitim programları ve öğretim alanındaki araştırma eğilimleri. *Sakarya University Journal of Education*, 4 (1), 116-136.
- Özbay, M. (2005). *Bir dil becerisi olarak dinleme eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Özbay, M. ve Melanlıoğlu, D. (2012). Türkçe öğretim programlarının dinleme becerisi bakımından değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 7 (1), 87-97.
- Özçelebi, O. S. (1998). *Konuşmak ve anlaşılacak-Sözlü iletişim ve beden dili*. İstanbul: Sita Yayıncılık.
- Özdemir, E. (2015). Tarama yöntemi. M. Metin (Ed). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 77-97). Ankara: Pegem Yayınları.
- Potur, Ö. ve Yıldız, N. (2016). Konuşma becerisi alanında yapılan akademik çalışmaların eğilimleri. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 18, 27-40.
- Seçer, İ., Ay, İ., Ozan, C. ve Yılmaz, B.Y. (2014). Rehberlik ve psikolojik danışma alanındaki araştırma eğilimleri: Bir içerik analizi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5 (41), 49-60.

- Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M. ve DüNDAR, H. (2014). Eğitim ve Bilim Dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: İçerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 39 (173), 430-453.
- Sever, S. (2011). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S., Kaya, Z. ve Aslan, C. (2006). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Şahin, M. Göğebakan-Yıldız, D. ve Duman, R. (2011). Türkiye'deki sosyal bilgiler eğitimi tezleri üzerine bir değerlendirme. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 96-121.
- Şara, P., Karadedeli, İ. ve Hasanoğlu, G. (2016). Sınıf yönetimi alanında Ulakbim'de taranan makalelerin incelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (2), 291-307.
- Şenol, M. (2001). Okuma ve yazma öğretiminin kaynakları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (2), 205-219.
- Tanrıverdi, B. ve Apak, Ö. (2013). Görsel okuryazarlık üzerine bir içerik analizi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26 (1), 267-293.
- Tarman, B., Acun, İ. ve Yüksel, Z. (2010). Sosyal bilgiler eğitimi alanındaki tezlerin değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (3), 725 -746.
- Taşer, S. (2015). *Konuşma eğitimi*. İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Tayfun, R. (2014). *Etkili iletişim ve beden dili*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Temizkan, S. P., Çiçek, D. ve Özdemir, C. (2015). Sağlık turizmi konusunda yayınlanan makalelerin bibliyometrik profili. *International Journal of Human Sciences*, 12 (2), 394-415.
- Tok, M. ve Potur, Ö. (2015) Yazma eğitimi alanında yapılan akademik çalışmaların eğilimleri (2010-2014 Yılları). *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3 (4), 1-25.
- Topçuoğlu-Ünal, F. ve Özer, F. (2014). Türkçe öğretiminde dinleme becerisi ile ilgili kaynakça çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3 (2), 203-218.
- Topçuoğlu-Ünal, F. ve Özer, D. (2016). Konuşma becerisi ile ilgili kaynakça çalışması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (47), 671-686.
- Tüzel, S. (2014). Dinleme eğitimi. M. Yılmaz (Ed.) *Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi*. (s. 17-41). Ankara: Pegem Yayınları.
- Ulutaş, B., Üner, S., Turan-Oluk, N., Yalçın-Çelik, A. ve Akkuş, H. (2015). Türkiye'deki kimya eğitimi makalelerinin incelenmesi: 2000-2013. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (2), 141-160.
- Ungan, S. (2009). Dinleme. A. Kırkkılıç ve H. Akyol (Ed.) *İlköğretimde Türkçe öğretimi*. (s. 135-161). Ankara: Pegem Yayınları.
- Varışoğlu, B., Şahin, A. ve Göktaş, Y. (2013). Türkçe eğitimi araştırmalarında eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13 (3), 1767-1781.
- Yağmur-Şahin, E., Kana, F. ve Varışoğlu, B. (2013). Türkçe eğitimi bölümlerinde yapılan lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *International Journal of Human Sciences*, 10 (2), 356-378.
- Yalçın, A. (2002). *Türkçe öğretim yöntemleri-Yeni yaklaşımlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yücedağ, T. (2010). *2000-2009 yılları arasında matematik eğitimi alanında türkiye'de yapılan çalışmalarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.